

Wojciech Markert

"General 'Boy'. The Life of Lieutenant General Sir Frederic Browning", Richard Mead, Barnsley 2010 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 13 (64)/3 (241), 164-165

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Richard Mead, *General „Boy”. The Life of Lieutenant General Sir Frederic Browning*, Barnsley 2010

Większość publikacji o brytyjskich wojskach powietrznodesantowych ukazujących się ostatnio na świecie wnosi niewiele nowych elementów do historiografii tej elitarnej formacji. Chlubnym wyjątkiem jest biografia Frederica Browninga – jednego z najbardziej znanych i cenionych brytyjskich generałów z okresu II wojny światowej. Zasłynął on przede wszystkim jako twórca i dowódca wojsk powietrznodesantowych Albionu. Autorem biografii jest Richard Mead, historyk-amator zajmujący się życiorysami brytyjskiej kadry dowódczej w czasie II wojny światowej. Wyniki swoich badań opublikował m.in. w pracy *Churchill's lions. A biographical Guide to the Key British Generals of World War II*.

Browning jest postacią zaskakująco słabo opisaną w brytyjskiej historiografii, a z pewnością zasługującą na uwagę. Jako absolwent prestiżowego Eton Collage i Królewskiej Akademii Wojskowej Sandhurst uzyskał przydział do Regimentu Grenadierów Gwardii, w którego szeregach walczył we Francji w czasie I wojny światowej. Po zakończeniu działań wojennych odbywał służbę w Anglii i Egipcie, stopniowo awansując. W 1940 r., w stopniu brygadiera, został dowódcą 128 Brygady Piechoty, a rok później – 24 Brygady Gwardii. 3 listopada 1941 r. awansowany na generała dywizji i wyznaczony na stanowisko dowódcy 1 Dywizji Powietrznodesantowej, a w 1944 r. został dowódcą brytyjskiego I Korpusu Powietrznodesantowego i zastępcą dowódcy 1 Alianckiej Armii Powietrznodesantowej. Dowodził jednostkami powietrznodesantowymi w zakończonej klęską operacji „Market-Garden”, następnie został szefem sztabu Dowództwa Południowo-Wschodniej Azji (SEAC); w latach 1946–1948 był sekretarzem wojskowym w Ministerstwie Wojny. Mimo że oficjalnie odszedł na emeryturę, od 1948 r. zajmował eksponowane stanowiska w otoczeniu rodziny królewskiej. Jego kariera zakończyła się w 1959 r., na skutek alkoholizmu i załamania nerwowego.

Poszczególne etapy życia zostały w pracy ukazane na szerokim tle, z naświetleniem wielu ciekawych i mało znanych faktów. Szczególne zainteresowanie polskich czytelników z pewnością wzbudzi współpraca Browninga z polskimi spadochroniarzami oraz kontakty z gen. Stanisławem Sosabowskim. Warto przy tym zaznaczyć, iż brytyjski historyk obiektywnie przedstawił racje antagonistów i, co jest rzadko spotykane, skrytykował niewłaściwe zachowanie rodaka. Sprawie odsunięcia ze stanowiska dowódcy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej polskiego generała poświęcił dużo uwagi, a w załącznikach zamieścił m.in. raport o Sosabowskim sporządzony przez Browninga dla zastępcy szefa brytyjskiego Generalnego Sztabu Imperialnego, gen. Ronalda Weeksa. Dokument, który stał się podstawą krzywdzącej dla polskiego dowódcy decyzji, zawiera wiele niesprawiedliwych opinii.

Autor wyzyskał liczne materiały archiwalne i bogatą literaturę, ale w zasadzie nie ma wśród nich poloników. O ile zrozumiałe jest pominięcie prac i dokumentów polskojęzycznych, o tyle niemile zaskakuje pominięcie pozycji anglojęzycznych, np. dość dobrze znanej również w Wielkiej Brytanii książka George'a Cholewczyńskiego pt. *Poles apart* (wydanie polskie pt. *Rozdarty naród*), w której jest nieco więcej detali na temat relacji Sosabowski–Browning. Richard Mead nie skorzystał

też z zasobu Instytutu Polskiego i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, gdzie znajdują się liczne dokumenty na ten sam temat, również w języku angielskim.

Książka *General „Boy”*... jest ciekawym, brytyjskim spojrzeniem na postać niezwykle zdolnego, ale i kontrowersyjnego dowódcy z II wojny światowej. Powinien do niej sięgnąć każdy, kto interesuje się historią armii brytyjskiej, a także Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.

Wojciech Markert

* * *

Die Streitkräfte der DDR und Polens in der Operationsplanung des Warschauer Paktes, red. R. Wenzke, Poczdam 2010

Prace naukowe dotyczące wojsk Układu Warszawskiego są w Polsce bardzo nieliczne, mimo iż od jego rozwiązania upłynęło już ponad 20 lat. Z tego względu warto zwrócić uwagę na publikację *Die Streitkräfte der DDR und Polens in der Operationsplanung des Warschauer Paktes* (Siły zbrojne NRD i Polski w planowaniu operacyjnym Układu Warszawskiego) wydaną przez niemiecki Militärgeschichtliches Forschungsamt (MGFA, Urząd Badań Historycznowojskowych) jako tom 12 serii „Potsdamer Schriften zur Militärgeschichte” (Poczdamskie Prace z Historii Wojskowości), pod redakcją Rüdiger Wenzke. Niniejsza publikacja to materiały warsztatów, które odbyły się 25 listopada 2008 r. w Poczdamie. Jej wysoki poziom gwarantuje nie tylko instytucja wydająca, ale autorzy zarówno z Niemiec, jak i z Polski. Większość z nich służyła w omawianych siłach zbrojnych oraz pracuje w MGFA lub w polskim Wojskowym Biurze Badań Historycznych.

W przeciwieństwie do wielu innych prac dotyczących Układu Warszawskiego zajmujących się często wzajemnymi oddziaływaniami wojska i polityki, artykuły zgromadzone w omawianej publikacji koncentrują się przede wszystkim na kwestiach planowania operacyjnego. Cenny jest już sam wstęp autorstwa Rüdiger Wenzke zwięźle przedstawiający najważniejsze publikacje w języku angielskim i niemieckim, dotyczące tego tematu.

Torsten Dietrich zajmuje się rolą Narodowej Armii Ludowej (*Nationale Volksarmee – NVA*) w planowaniu operacyjnym Układu Warszawskiego ze szczególnym uwzględnieniem lat sześćdziesiątych XX wieku. W rozważaniach wychodzi od zwięzłego przedstawienia podstaw sowieckiej doktryny oraz strategii wojskowej, by na tym tle przedstawić miejsce i zadania sił zbrojnych NRD na przykładzie ćwiczeń „Buria” (1961), „Trojka” (1967), przewidywań dotyczących działań wojennych na Bałtyku oraz ogólnego zarysu przygotowań NRD w ramach Układu Warszawskiego do wojny.

Siegfried Lautsch pisze o planach działania 5 Armii NVA w ramach Frontu Zjednoczonych Sił Zbrojnych w latach osiemdziesiątych. O wartości tego artykułu decyduje w dużym stopniu to, że autor był w tym okresie szefem Oddziału Operacyjnego V Okręgu Wojskowego, mającego w razie wojny wystawić 5 Armię. Ponieważ brał udział w przygotowywaniu planów będących tematem artykułu, to przedstawia też, w ogólnym zarysie, ich powstawanie oraz przesłanki podejmowania decyzji.

Winfried Heinemann omówił plany wojsk NRD dotyczące zajęcia Berlina Zachodniego w razie wojny, głównie na podstawie przeprowadzanych różnego ro-